

Andrew Adonis (2020): *Ernest Bevin: Labour's Churchill*

London: Biteback Publishing. 383 s.
ISBN 978-1-785-90598-8.

Acta Fakulty filozofické
Západočeské univerzity v Plzni /
West Bohemian Review of
Social Sciences & Humanities
2021, Vol. 13 (1), 86–88
DOI: <https://doi.org/10.24132/actaff.2021.13.1.8>
<https://actaff.zcu.cz/>
ISSN 2336-6346

This paper is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Každá země má své hrdiny, jejichž odkaz se nezapomenutelně vryl do národní paměti. Za těmito osobnostmi ale mnohdy stál větší či menší zástup dalších lidí, bez kterých by hlavní postavy nemohly vyniknout, ale na které se někdy zapomíná. Nová kniha britského autora a politika Andrewa Adonise, vydaná v polovině minulého roku, se zabývá životem vlivného odboráře a později také poslance, člena Churchillovy vlády a poválečného ministra zahraničí, Ernesta Bevina, který jistě patří do druhé skupiny výše uvedeného výčtu.

Adonisův nadpis snad trochu provokativně evokuje, že půjde o srovnání odkazů odboráře a politika s Winstonem Churchillem. Hned v úvodních stránkách ovšem zjistíme, že to cílem knihy není. Jisté podobnosti ale životy obou postav moderní britské historie mají. Churchill i Bevin byly těžce zařaditelné a do jisté míry i štěpící postavy, jejichž důležitost se ukázala ve velkých krizích. Bevin také výrazně ovlivnil Labouristickou stranu podobně jako Churchill konzervativce. Přesto se jedná o postavu poměrně opomíjenou, což se Adonis svou monografií pokouší změnit. Jeho úspěchy se skutečně zdají být, tak trochu neprávem, zastíněny například poválečným premiérem Clementem Attleem nebo faktickým zakladatelem zdravotní služby NHS Aneurinem Bevanem. Bevinův život zrovna není populárním tématem knih ani odborných textů, autor často odkazuje například na biografii z pera Allana Bullocka, který ji ovšem poprvé publikoval již v roce 1960 (Bullock 1960).

Autor věnuje velkou část textu Bevinovu životu před veřejnou činností a mimo politiku. Jako období důležité pro formaci zmiňuje dětství v opravdu chudém vesnickém prostředí a fakt, že Bevin vůbec neznal svého otce a matka mu zemřela v jeho osmi letech. Později se v Bristolu několik let živil rozvozem a vynášením těžkých ledových kvádrů do tamějších domácností. Adonis v této části Bevinova života zvýrazňuje osobní píli. Tvrdě na sobě pracoval a po večerech si doplňoval vzdělání. Stal se také laickým kazatelem v metodistické církvi, což Adonis považuje za velmi důležitý krok. Tvrdí, že Churchilla formoval Sandhurst (známá vojenská akademie) a Bevina právě metodistický sbor, neboť se v roli kazatele naučil srozumitelně formulovat myšlenky a prezentovat je ostatním.

Bevin proslul jako odborář, a právě už v ulicích Bristolu autor životopisu spatřuje počátky odborové činnosti. O postavení dělníků se totiž zajímal již od mladého věku. Jelikož rozvozci, kteří brázdily bristolské ulice s mizernými povozy, nebyli nijak organizovaní, chopil se šance a založil svůj vlastní odborový svaz. Přizval do něj i přístavní dělníky, jejichž životní situace nebyla jiná. Postupně se jeho svaz rozrůstal až k propojení s dalšími organizacemi v rámci Transport and General Workers' Union (T&G). Adonis v této části podrobně popisuje i detaily, které osobnost odboráře dokreslují, například jak bránil takřka beznadějně soudní případy zaměstnanců, přestože nedisponoval žádným (právnickým) vzděláním. Nemohl si nevšimnout

ani důležitosti generální stávky, přičemž této časově poměrně krátké události věnuje celou jednu kapitolu. Když v roce 1926 stávka vypukla, byl totiž Bevin už jedním z hlavních vyjednávačů, avšak přímo celonárodní akci neřídil. Stávka byla přelomem pro odborové hnutí i samotného Bevina. Skončila vítězstvím Baldwinovy vlády a pro odboráře jasnou porážkou, výsledek omezil budoucí fungování svazů. Pro Bevina byla cennou lekcí. Později, když byl hlavní postavou odborů, se snažil chyby z roku 1926 neopakovat. I v tom vidí Adonis nespornou odlišnost oproti radikálním odborovým předákům, kteří byli často motivováni ideologicky. Kapitoly věnované odborům poměrně podrobně popisují jejich fungování i atmosféru uvnitř nich.

V Adonisově vyprávění postupně klesá důraz na Bevinovu práci v odborech ve prospěch činnosti v politice. Bevinův věhlas totiž samozřejmě překonával i hranice odborového hnutí, přičemž se prosazoval i uvnitř Labouristické strany, přestože až do druhé světové války nebyl ani poslancem. Jako jeden z hlavních důvodů neúspěchů ve stranické politice Adonis popisuje vztah s vedením labouristů, se kterým Bevin často nesouhlasil. Konkrétně zmiňuje bouřlivé spory s prvním labouristickým premiérem Ramsey MacDonalodem, který skončil v průběhu třicátých let jako nenáviděný politik považovaný nezanedbatelnou skupinou labouristů za zrádce. Tato část je podnětná, neboť společně s Bevinovou prací sleduje i vývoj Labouristické strany. Z textu je patrné, že minimálně v tomto období stranu nelze považovat za jeden názorový blok, ale naopak jako křehké partnerství různých frakcí. Zároveň Adonis třicátá léta popisuje jako přehlídku zákulisního jednání a formování nepravděpodobných koalic. Sám jako bývalý vrcholný labourista nabízí poměrně nepřikrášlený vhled do chaotického fungování strany.

Za ještě důležitější vztah (ale zároveň i limitující) Adonis ovšem považuje spojenectví s Clementem Attleem, kterého si Bevin vážil pro jeho schopnost udržet v opozici a později i ve vládě na uzdě skupinu složenou z nesmířlivých výrazných osobností. Partnerství kon-

senzuálního Attleeho a neústupného a průbojného Bevina autor považuje za jedno z nejdůležitějších v moderní britské politice, a to již od poloviny třicátých let. V důležitosti jejich spolupráce, i v první poválečné vládě, se pak shoduje i s dalšími autory (Layborn, 2002).

I pro jeho úsudek, férové jednání a vliv na dělnictvo Bevina Churchill přizval do svého koaličního kabinetu, kde měl na starosti ministerstvo práce. V této funkci měl na starosti organizaci pracovní síly při válečném úsilí, včetně přesunu vojenských rekrutů do důležitých dolů. Snažil se ale také, aby plody jeho práce byly vidět i po válce v lepších pracovních podmínkách zaměstnanců. Zároveň je to doba prvo počátků ucelené koncepce sociálního státu, za kterou často sklízí úspěchy William Beveridge. Z textu je ale zřejmé, že ke změně bylo třeba více lidí.

Neméně důležité je i poválečné období, kdy se Bevin stává vcelku překvapivě ministrem zahraničí. Adonis popisuje Bevina jako autentického levicového politika (včetně dělnického vystupování), který ovšem v žádném případě neobdivoval politiku Sovětského svazu. Naopak, dokázal Stalinovi důrazně oponovat. Adonis tvrdí, že Západ vděčí za poválečné diplomatické úspěchy i právě Bevinovi a že britská diplomacie v jeho osobě získala silný a sebevědomý hlas.

Ačkoli je patrné, že autor chová k Bevinovi obdiv, nevyzdvihuje jen pozitivní stránky jeho politiky a osobnosti, ale pouští se také do kritiky. Chybám a přešlapům věnuje celou kapitolu. Přiznává, že v některých ohledech Bevin rozhodně nebyl vizionářem, ale dalším ze zástupců politiků, kteří si neuvědomovali změnu pozice Británie v mezinárodním systému. Nezastírá, že podobně jako Churchill byl i Bevin politikem starého stříhu a potomkem viktoriánského myšlení, kdy Británie ještě byla skutečnou imperiální velmocí. Bevin nepochybně přispěl k sázce na upadající impérium na úkor rozvíjející se evropské integrace. Autor se vymezuje i vůči odmítavému postoji k emigraci Židů na území dnešního Izraele. Takový názor jistě není ničím, na co by byli jeho nástupci na postu šéfa britské diplomacie hrdí, což uznal i nedávný konzervativní ministr

zahraničí Jeremy Hunt ve své vlastní recenzi na tuto knihu, ačkoli si odkazu jednoho ze svých předchůdců evidentně váží (Hunt 2020).

Adonis se v závěru knihy věnuje i „druhému životu“ politika. Zamýšlí se hlavně nad tím, proč je Bevinův odkaz v současnosti tak omezený. Dochází přitom k několika možným vysvětlením. Dle prvního Bevin prostě zemřel příliš brzy. Bevina vidí také jako politického samotáře, který za sebou neměl žádné následovníky, kteří by pokračovali v jeho práci. Limitujícím faktorem mohlo být také partnerství s Clementem Attleem, kvůli kterému se nemohl stát lídrem strany a vystoupit ze stínu svých vládních kolegů. I přesto ale tvrdí, že Bevin v mnohých ohledech na dlouhá desetiletí změnil britskou politiku, podle autora názoru ovlivnil sledované období více jen Winston Churchill. Název knihy je tedy poměrně ambiciózní, avšak nikoliv výrazně nadnesený.

Adonisova monografie je zdařilým životopisem výrazného politika, i s podrobným popisem dobových událostí a okolností, které Bevina jako politika utvářely. Autor strávil přípravou knihy rok, což je znát na množství prostudovaných zdrojů. Při četbě je také poznat, že Adonis je sám aktivním labouristickým politikem (bývalým ministrem v Blairově vládě a nyní členem Sněmovny lordů, přičemž často komentuje i aktuální dění), a tak nelze přehlédnout poznámky, jež směřují spíše do současné britské politiky než do historie. Občasné odbočky jinak poctivou práci s historickými zdroji a odbornou úroveň textu trochu snižují. Lehce publicistický styl však naopak dělá text přístupnější nejen pro odborníky, což je nepochybně autorovým záměrem. Vyzdvihnout lze i čtivost a přehlednost celé knihy. Adonis se podle mého názoru s tématem vypořádal velmi zdařile a svůj cíl, tedy obrátit pozornost badatelů i veřejnosti směrem k nedocenenému politikovi, splnil.

Knihla ve výsledku není jen o jedné osobnosti, neboť Bevin byl reprezentantem určitého politického proudu. V první řadě reprezentoval odbory, jejichž význam a vliv byl v britské politice dvacátého století velmi důležitý, a proto je důležité se jejich rolí zabývat. V dnešní době

se často píše o jejich soumraku za vlády Margaret Thatcherové i jejich nástupců, ale méně o jejich vzniku. Adonis dobře identifikuje motivace, které tehdejší odboráři měli, a do značné míry z nich snímá negativní obraz, který si svým konfrontačním jednáním v sedmdesátých a osmdesátých letech vysloužili. Popisuje rovněž okolnosti a ekonomický systém, kdy velké svazy vznikaly, což je velmi přínosné pro pochopení, proč se zrovna Británie stala zemí s nejvíce organizovaným dělnictvem.

Text je dobrým podnětem k zamyšlení i pro českého čtenáře (či čtenáře z postkomunistického regionu). Často se v tuzemské veřejné debatě uvádí, že Západ nemá naši zkušenost s komunismem a dlouholetým fungováním nedemokratických režimů, ale méně se konstatuje, že ani my nemáme zkušenost s demokraticky smýšlejícími levicovými politiky. Jistě není bez zajímavosti nahlédnout, jak jednal demokratický socialista v zemi s tak vyvinutým parlamentarismem. Na příkladu Ernesta Bevina a Labouristické strany lze jasně demonstrovat, že i proklamovaný socialista v žádném případě nemusí znamenat hrozbu pro demokracii, a to ani v přímé konfrontaci se Stalinovým SSSR. Ba naopak, Ernest Bevin byl v klíčových okamžicích – v době druhé světové války i pozdějším období bipolárního světa – oporou britské demokratické i parlamentní tradice.

Bibliografie

- Bullock, A. 1960. *The Life and Times of Ernest Bevin*. London: Heinemann.
- Hunt, J. 2020. „Ernest Bevin by Andrew Adonis: the story behind Labour's Churchill.“ [online] *Evening Standard*, 2. 7. 2020. [cit. 29. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.standard.co.uk/culture/books/ernest-bevin-by-andrew-adonis-review-a4487081.html>.
- Layborn, K. 2002. *Fifty Key Figures in Twentieth Century British Politics*. London: Routledge.

Karel Pučelík

Západočeská univerzita v Plzni
pucelik@khv.zcu.cz